
Definicija i karakteristike poduzetništva kao ključne kompetencije cjeloživotnog učenja

Mr. sc. Zdravko Tkalec
Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje
„Nikola Šubić Zrinski“, Zagreb, Hrvatska
zdravkot@vszrinski.hr

Sažetak - *poduzetništvo je staro koliko i ljudsko društvo. Pojam se koristi svakodnevno u različite svrhe. Ima opći gospodarski ali i društveni značaj. No, pojam kao i karakteristike poduzetništva nisu dovoljno standardizirani niti usustavljeni. Pojam „poduzetništvo“ se koristi u različite svrhe, često i nesvrshodno. Cilj ovog rada je prikazati raznolikost koncepcija pojma „poduzetništvo“ kao i kompleksnost njegovih karakteristika. Također rad želi dati definiciju samog pojma koji bi se mogao rabiti svakodnevno, kako u stručnim krugovima tako i kolokvijalno. Posebno je značajno poduzetništvo promišljati kao ključnu kompetenciju cjeloživotnog učenja. U tom smislu poduzetništvo je sustav znanja, vještina i stavova koji nadilaze gospodarske okvire.*

Ključne riječi - *poduzetništvo, ključna kompetencija, cjeloživotno učenje.*

UVOD

Poduzetništvo danas postaje sve više specifična poslovna ali i osobna filozofija. Poduzetan je onaj koji se zna i hoće prihvatiti čega u pravo vrijeme, koji je snalažljiv, vješt u praktičnoj provedbi ideja (Klaić, 2005.).

Potrebno je nastojati jednoznačno definirati pojam „poduzetništvo“ kao i osnovne poduzetničke karakteristike. U rasponu između definicija poduzetništva građanskih do modernih ekonomista, nalaze se brojne druge definicije poduzetništva, pri čemu je potrebno reći da niti jedna od njih nije dostatno cjelovita za izražavanje kompleksnosti ovog pojma.

U radu će biti prikazano niz definicija pojma „poduzetništvo“ kao i značajne poduzetničke karakteristike.

POJMOVNO ODREĐENJE PODUZETNIŠTVA

Poduzetništvo; engl.- ENTREPRENEURSIP

franc.- L' ESPRIT D' ENTREPRISE

njem.- ENTREPRENEURSHIP

tal.- IMPRENDITORIALITA

rus. – PREDPRINIMATELJSTVA

slov.- PODJETNIŠTVO

port.- EMPREENDEDORISMO

španj.- EL ESPIRITU EMPRESARIAL

Što znači: poduzimač, odnosno sposobnost pokretanja, vođenja i razvijanja poslovnog pothvata s dostatnim kapitalom, a što je povezano s većom ili manjom neizvjesnošću i rizikom. To je i splet poslovnih aktivnosti u sklopu kojih poduzetnik ima ideju koju drži dobrom poslovnom prilikom, ulaže vlastiti ili tuđi kapital, nabavlja sredstva, zapošljava ljude, s ciljem ostvarenja profita.

a) Povijesni razvoj pojma

Najznačajnije škole koje su definirale poduzetništvo su:

I. *KLASIČNA ŠKOLA*

i. Američka

- poduzetnik je kreator bogatstva
- profit je rezultat uloženi vještina, sposobnosti i talenta
- posao se odvija u uvjetima neizvjesnosti (rizika)

ii. Njemačka

- poduzetnik snosi rizik i ujedno je inovator
- profit je nagrada za preuzimanje rizika i inovatorstvo

II. *NEOKLASIČNA ŠKOLA*

- vođenje poduzeća sjedinjuje elemente: organiziranje i primjenu novih metoda i preuzimanje rizika
- poduzetnik bira samozapošljavanje ako će mu to donijeti veću zaradu
- zadaća poduzetnika je remećenje „status quo“ - inoviranje
- poduzetništvo je izvor promjena
- profit je cijena i plaća za pružene usluge poduzetnika
- profit nije nagrada za preuzimanje rizika

Od teoretičara poduzetništva, najvažniji su:

Richard Cantillon (1680.-1734.) - prvi je moderni teoretičar poduzetništva koji opisuje poduzetničke aktivnosti i navodi karakteristike profita.

Adam Smith (1713.-1790.) - poduzetnička aktivnost se ostvaruje:

- a) marljivošću i štedljivošću,
- b) poslovnim špekulacijama,
- c) poslovnim inovacijama.

Joseph Schumpeter (1883.-1950.) - „otac poduzetništva“, austrijski i američki ekonomist i sociolog. Definira poduzetništvo kao stvaranje inovacija, što je osnova za gospodarski rast i razvoj.

Peter Drucker (1909.-2005) - suvremeni američki teoretičar; ekonomija se temelji na sustavnoj inovaciji, poduzetničkom upravljanju i poduzetničkim strategijama. Ideje - inovacije se pretvaraju u organiziranu djelatnost.

b) Smisao poduzetništva

Iz različitih teorija pojma „poduzetništvo“ moguće je definirati širi i uži smisao poduzetništva.

ŠIRI SMISAO: poduzetništvo je svaka aktivnost koja uključuje kreativnost, inovativnost, upornost, dosljednost, razumno preuzimanje rizika, odgovornost, samostalnost i dr.

UŽI SMISAO: proces stvaranja vrijednosti kombinacijom resursa u svrhu iskorištavanja prilika uz razumno preuzimanje rizika.

Tako Nacionalni okvirni kurikulum definira poduzetništvo (poduzetničku kompetenciju) kao niz osobina ličnosti: kreativnost, samostalnost, spremnost na preuzimanje rizika, socijalne i komunikacijske sposobnosti, s temeljnim znanjima iz područja gospodarstva i vođenja poslova, sposobnost uočavanja prilika u kojima svoje ideje mogu pretvoriti u pothvat u različitim kontekstualnim situacijama.

Poduzetništvo nužno ne podrazumijeva gospodarsku aktivnost. Manifestacija poduzetničkih karakteristika je moguća i u društvenim područjima. Osobe mogu biti poduzetne (kreativne, inovativne, sklone timskom radu, odgovorne, samostalne, sklone preuzimati rizik i dr.) i izvan gospodarskih aktivnosti. Ono podrazumijeva potrebu da se radi na drugačiji način. Tako Europski referentni okvir ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje definira poduzetništvo kao sklonost unošenja promjena i sposobnost da prihvaćamo, podržavamo i prilagođavamo inovacije vanjskih čimbenika. Poduzetništvo podrazumijeva prihvaćanje odgovornosti za vlastite postupke, bilo pozitivne bilo negativne, razvijanje strateške vizije, postavljanje ciljeva i njihovo postizanje te motiviranost za njihov uspjeh. No, uobičajeno je poduzetništvo i poduzetničke aktivnosti izjednačiti s gospodarskim aktivnostima.

Poduzetništvo bi se moglo definirati kao kreativnu aktivnost usmjerenu na optimalno komuniciranje proizvodnih činitelja kojim se, primjerenim ulaganjem i motiviranim ponašanjem, uz razumno preuzimanje rizika, ostvaruju određeni ciljevi i odgovarajući ekonomski efekti (Kuvačić).

Poduzetništvo postaje i jedna od osam ključnih kompetencija cjeloživotnog obrazovanja i to u širem smislu te riječi.

KARAKTERISTIKE PODUZETNIŠTVA

Jedna izreka kaže: „Poduzetne osobine su najmirnije kada nemaju mira“.

Poduzetništvo se definira i kao proces stvaranja nečega novoga, pod pretpostavkom rizika i nagrada (Hisrich, Peters, Shepard).

Poduzetništvo uključuje stvaranje nečega novog, traži predanost u obliku potrebnog vremena i truda, donosi nagrade (u obliku neovisnosti) u obliku novca, profita, preuzima se potreban rizik (Hisrich).

Općenito se smatra da bi poduzetnik trebao posjedovati sedam temeljnih poduzetničkih osobina: inovativnost, sklonost preuzimanju rizika, samouvjerenost, radoholičnost, svrhovitost, odgovornost i samostalnost. Neke od navedenih osobina su urođene a neke su pak stečene.

No, navedena kategorizacija je suviše pojednostavljena. U nastavku će biti pobrojene i opisane funkcionalne karakteristike poduzetništva.

Altruizam – označava spremnost poduzetnika na razumijevanje interesa drugih. U poduzetništvu ga povezujemo s poštenjem i etičnošću poslovanja.

Hrabrost – karakteristika osoba koje su spremne na razumno preuzimanje rizika. Osobina je povezana sa samouvjerenošću. Poduzetnička hrabrost se temelji na visokoj razini znanja i informiranosti o rizičnosti posla te spremnosti na uspjeh ali i na mogućem neuspjeh.

Kreativnost i inovativnost – bez kreativnosti i inovativnosti nema poduzetništva. Poduzetnik obične stvari vidi na nov i neobičan način. Takva misaona transformacija je nužni uvjet svake nove ideje. Uključuje sposobnost drugačijeg, stvaralačkog razmišljanja i djelovanja, spremnost i otvorenost za kreiranje novih ideja. Kreativnost je podloga za inovativnost a inovacija je rezultat kreacije. Poduzetnici osmišljavaju inovaciju u obliku novih proizvoda ili usluga, nude ih tržištu u očekivanju profita.

Mudrost – karakteristika koja je rezultat razumna ponašanja povezana s iskustvom. To je upravljanje znanjem i iskustvom te primjena tog i takvog znanja. Mudar poduzetnik uočava poslovne prigode i mogućnosti svojih suradnika.

Samostalnost – osnovni poduzetnički stav temeljem kojeg poduzetnici samostalno uočavaju i kreiraju poslovne prilike s ciljem svrhovite realizacije.

Odgovornost – poduzetnička odgovornost pretpostavlja želju za uspjehom. Odgovornost je slojevita. Poduzetnik je odgovoran prema samome sebi, obitelji, državnim obvezama, prirodi, zaposlenicima, kupcima i dobavljačima i dr.

Poštenje – poštenje osigurava temeljne pretpostavke za svekoliki uspjeh. Moralna načela se sve više uvažavaju u odnosu na beskrupulozno stjecanje profita.

Radoholičnost - poduzetnici posjeduju visoku razinu radnih navika. Ne miruju i zaljubljeni su u svoj posao.

Samouvjerenost – poduzetnici vjeruju u sebe i svoje sposobnosti. Karakteristika koja je urođena ali dolazi do punog značaja uz znanje i iskustvo.

Sklonost razumnom preuzimanju rizika – poduzetnici su osobe koje svjesno riskiraju da bi ostvarili određeni profit. Poduzetnicima su zanimljivi i nesigurni, profitabilniji poslovi. Nužna je razumnost u preuzimanju rizika. Do mnogih, najplemenitijih pothvata u životu možda uopće ne bi ni došlo da su se mogle predvidjeti poteškoće u realizaciji.

Strpljenje – strpljenje poduzetniku osigurava realizaciju najambicioznijih ciljeva. Strpljenje je jedno od temeljnih načela moći etičkog poslovanja.

Stvaralaštvo – poduzetnička je karakteristika koja je svojevrsna kombinacija kreativnosti i inovativnosti. Označava osobinu i nastojanje stvaranja nečeg novog, originalnog i drugačijeg od drugih. Oглеda se u pokretanju različitih aktivnosti, kombiniranju raznih činitelja proizvodnje, prodaje ili stvaranju novih proizvoda.

Svrhovitost – potrebno je imati dugoročne ciljeve kako se ne bi razočarali zbog kratkoročnih neuspjeha (George. H. Bender). Svrhovitost znači ciljano ponašanje, kombiniranje različitih aktivnosti i resursa s ciljem postizanja određenih rezultata. Poduzetnici stalno formuliraju nove ciljeve i načine realizacije tih ciljeva.

Upornost - poslovanje je povezano s preprekama, često i neplaniranima i nepredviđenima. Samo upornošću se prevladavaju problemi i prepreke. Ako su poduzetnici uvjereni u pozitivan, jasan cilj poduzetničkog pothvata, upornošću će ga i realizirati. Ako i dožive neuspjeh, upornost ih vodi ka novim pokušajima i traženju novih, kvalitetnijih rješenja.

Vizionarstvo – Vizionarstvo kao poduzetnička karakteristika pretpostavlja uočavanje dobrih poslovnih prilika, predviđanje budućih događaja. Značajno je predviđanje tržišnih i poslovnih promjena, razvoj znanosti i tehnologije, zahtjeva kupaca, političkih i društvenih promjena te, temeljem toga, odrediti smjernice poslovne politike.

Iz svega naprijed navedenog je razvidna kompleksnost poduzetničkih karakteristika. Vezano za karakteristike poduzetništva (poduzetnika), značajna je misao F. Bahtijarević-Šiber (2008.): „Pitanje poduzetničkog talenta, kreiranje uvjeta za njihov razvoj, poticanje i primjenu u promicanju individualnog i društvenog razvoja postaje ključno pitanje modernih društava“.

Poduzetničko okruženje je pri razvoju poduzetničkih karakteristika neizostavan činitelj.

ZAKLJUČAK

Pojam „poduzetništvo“ se definira na različite načine. Značajna je podjela definicija koje preferiraju „poduzetništvo“ kao aktivnost koja nije povezana s gospodarskom djelatnošću te definira neke ljudske osobine. Druge i najčešće vrste definicija opisuju poduzetništvo kao gospodarsku djelatnost koja kombiniranjem različitih činitelja ima za posljedicu određeni rezultat. Dijalektički gledano, nužno je funkcionalno prožimanje obiju vrsta definicija. Nema gospodarskog razvoja bez kreativnosti i inovativnosti koje su glavne odrednice definicije poduzetništva u širem smislu te riječi.

Mnoge su poduzetničke karakteristike. Optimalan odnos karakteristika svakog poduzetnika čini ga jedinstvenim. Tako su neki kreativniji, neki uporniji, neki obrazovaniji, ali zajedničko im je to da im upravo taj i takav odnos daje jedinstvenost koja se u konačnici prepoznaje i realizira na tržištu.

Literatura

1. Anić.V., (2005.) Veliki rječnik hrvatskoga jezika, Zagreb, Novi liber
2. Bahtijarević-Šiber, F., Sikavica, P., Pološki Vokić, N. (2008) Suvremeni menadžment, Zagreb, Školska knjiga
3. Cingula. M., (2001.), Poduzetništvo, Zagreb, Školska knjiga
4. Drucker. F. P., (1992.), Inovacije i poduzetništvo, Zagreb, Globus
4. Drucker. F.,P., (1993.), Managing for the Future-The 1990. and Beyond, New York Truman Talley
5. Horvat. Đ., Tintor. Ž., (2006.), Poduzetnička ekonomija, Zagreb, Trgovačka akademija
6. Kuvačić. N., (2005.), Poduzetnička biblija, Split, Beretin
7. Skupina autora, (2006.), Primijenjeno poduzetništvo, Split, Beretin

Entrepreneurship as a Key Competence for Lifelong Learning

Zdravko Tkalec

University College of Economics, Entrepreneurship and Management Nikola
Šubić Zrinski, Zagreb, Croatia
zdravkot@vszrinski.hr

Abstract - *Entrepreneurship is as old as human society. The term is used every day for various purposes. It has general economic and social importance. However, the concept and characteristics of entrepreneurship are not sufficiently standardized or systematized. The term “entrepreneurship” is used for various purposes, and often without a proper purpose. The aim of this study was to*

show the diversity of conceptions of the term “entrepreneurship” as well as the complexity of its characteristics. It also aims to give a definition of the term, which could be used on a daily basis both in professional circles and colloquially.

It is especially important to consider entrepreneurship as a key competence of lifelong learning. In this sense, entrepreneurship is a system of knowledge, skills and attitudes beyond the economic framework.

Key words - *entrepreneurship, key competence, lifelong learning*